

Gebiedsbeschrijving Wold Aa

I. HET STROOMGEBIED

Het watersysteem van de Wold Aa is een vrij afwaterend systeem dat met een stelsel van watergangen en stuwen afstroomt richting Meppel. De Wold Aa is een langzaam stromende beek op zandbodem. De oorsprong van de beek ligt ten oosten van Pesse. In de huidige situatie heeft de Wold Aa een totale lengte van 31 kilometer, inclusief bovenloop. Het afwaterend oppervlak van het stroomgebied is ongeveer 13.000 hectare. Oorspronkelijk was het stroomgebied groter, maar door de aanleg van het VAM- en het Linthorsthomankanaal zijn diverse delen uit vooral de bovenloop afgesneden. Deze delen wateren af op het kanalsysteem met behulp van gemalen. Daarnaast komen in het stroomgebied circa 11 bemalingen voor. Veelal ontstaan door de waterstaatkundige ingrepen in het verleden. In de Wold Aa komen 17 stuwen voor.

Het watersysteem is geheel ingericht om te voldoen aan de landbouwfunctie rondom de beek. De beek heeft echter ook een ecologische functie en ten aanzien van deze functie voldoet het systeem niet aan een (half)natuurlijke beeksysteem. De belangrijkste ingrepen als normalisatie, overdimensionering en een tegennatuurlijk peilbeheer (laag in de winter en hoog in de zomer) hebben geleid tot lage stroomsnelheden, weinig inundaties en stuwen die voor vissen niet passeerbaar zijn. Enkele zijbeken of bovenlopen van de Wold Aa zijn de Laak, Kraak, de Koekanger Aa en de Riete.

II. FUNCTIES

In het Omgevingsplan van de provincie Drenthe zijn drie hoofdfuncties benoemd die van belang zijn voor de waterhuishouding in het stroomgebied van de Wold Aa.

Landbouw

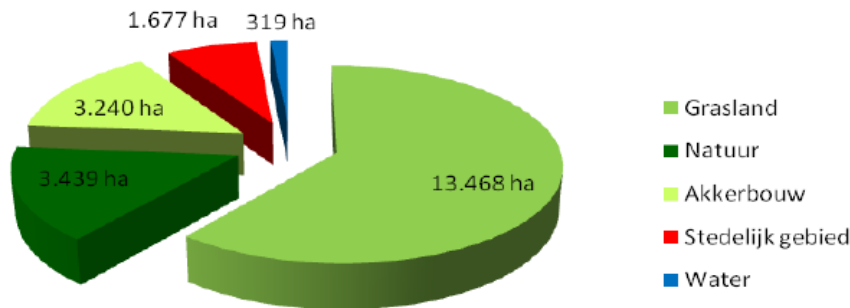
Het grootste deel van het stroomgebied de Wold Aa heeft een landbouwfunctie. Er zijn enkele plaatsen waar de functie landbouw en natuur voorkomt, met name direct aan de oevers van de beek. Het grootste gedeelte van het landbouwareaal is grasland en akkerbouw. Door schaalvergroting is het aantal landbouwbedrijven in het gebied afgenomen. Een groot aantal van deze bedrijven zijn overgenomen door grotere bedrijven waardoor schaalvergroting optreedt.

Stedelijk gebied

In de kern van Meppel stroomt de Wold Aa over een lengte van circa 2,3 kilometer door stedelijk gebied, vanaf stuw Blijdenstein net ten oosten van Meppel krijgt de oude beek al het peil van het Meppelerdiep. In de kern Meppel ligt de beek in kades, deze is nog goed zichtbaar in het stedelijk gebied. Naast Meppel liggen in het stroomgebied de woonkernen Ruinerwold, Ruinen, Oosteinde, Berghuizen, Koekange, Koekangerveld en Pesse. De woonkernen liggen voornamelijk op de flanken van het beekdal.

Natuur

Er liggen in het stroomgebied enkele belangrijke natuurgebieden. De voornaamste is het Natura 2000 gebied NP Dwingelderveld. De voornaamste natuurwaarden zijn het natte en droge heiden en bossen. Daarnaast maakt de Wold Aa onderdeel uit van de ecologische verbindingzone (EVZ) en liggen er enkele dwarsverbindingen van de ecologische hoofdstructuur in het stroomgebied.

Figuur. Verdeling functies

III. WATERVEILIGHEID

In dit deelgebied zijn de regionale keringen op orde. Er worden in de planperiode geen maatregelen uitgevoerd ten behoeve van de waterwaterveiligheid.

IV. VOLDOENDE WATER

Droge gebieden en natte gebieden (WBP paragraaf 4.3 en 4.4.)

In gebieden met zandgrond waar een slecht doorlatende laag ontbreekt, zijn de grondwaterstanden laag. Dit zijn veelal de hoger gelegen gebieden in het stroomgebied, bijvoorbeeld in de omgeving van ten zuiden van Koekange, langs de randen van het Gijssesterbos en het Dwingelderveld. In deze gebieden kan ook lokaal keileem in de bodem aanwezig zijn waardoor (schijn)grondwaterstanden optreden.

In de gebieden met een relatief slechte ontwatering komen de meeste natte gebieden voor. Dit zijn tevens gebieden met een grote kwelstroom vanuit de hoger gelegen gronden. Bijvoorbeeld de gebieden langs de Wold Aa ten zuiden van Ruinen, De Hoorns aan de zuidkant van Dwingelderveld en ten zuidwesten van Wijster.

Sommige watergangen in het beheergebied hebben een belangrijke aan- en afvoerfunctie. Wateren met een afvoer groter dan 50 l/s en een aanvoer groter dan 10 l/s zijn worden onderhouden door het waterschap. Voor bepaalde watergangen geldt een intensiever onderhoudsregime om de aan- of afvoerfunctie te waarborgen. In het stroomgebied van de Wold Aa liggen enkele kritische aanvoerwatergangen in de omgeving van Koekange en Ruinerwold. Bovenstreams in de omgeving van Pesse liggen enkele kritische afvoerwatergangen. Deze komen ook ten oosten van Meppel voor.

Wateroverlast in extreme situaties

Met het huidige klimaatscenario ligt er in het stroomgebied nog een opgave van 245 hectare. Hiervan is 34 hectare gerelateerd aan het hoofdwatersysteem. De overige hectare zijn lokale opgaven in de bemalen gebieden, onafhankelijk van het hoofdwatersysteem. Als rekening wordt gehouden met klimaatscenario G dan is de totale opgave 355 hectare.

Opgaven en maatregelen

Systeemherstel en klimaatbuffer Uffelte – Ruinen

Dit project bevat maatregelen die zijn gericht op het oplossen van wateroverlast en verdroging. Diverse kleine bestaande natuurgebieden op de overgang van het Drents plateau worden aan elkaar verbonden. Hiervoor is ook landbouwgebied nodig en mogelijk functieverandering.

Het is daarbij van belang de kaders voor de uitvoering af te stemmen met het omgevingsbeleid van de overheden. In totaal wordt zodoende het GGOR voor 1.600 ha in overeenstemming gebracht met de functies in het gebied. Door middel van sponswerking wordt in dit project tevens water vastgehouden. Het betreft hierbij een volume van 2.3 mln m³ water. Mede daardoor kunnen, ook bij extreme neerslaghoeveelheden, de benedenstrooms gelegen gebieden voldoen aan de normen voor wateroverlast.

Waterberging Engelgaarde

Dit gebied wordt zo ingericht dat bij dreigende wateroverlast het overtollige water kan worden opvangen. Daardoor krijgt het water niet de kans om voor overlast te zorgen. Zodra het mogelijk is, wordt het water alsnog afgevoerd. In een deel van het gebied zal het waterpeil natuurlijk gaan meebewegen met dat van de Wold Aa en daardoor kan het gebied meerdere keren per jaar gaan inunderen. Een ander deel van het gebied wordt ingericht als gestuurde waterberging, waarbij de aanvoer en afvoer wordt gestuurd via kunstwerken.

Naast realisering van waterberging als doelstelling vanuit WB21 worden in het project natuurlijke oevers aangelegd en worden oude bochten van de Wold Aa weer met de huidige beek verbonden. In het gebied worden, naast waterberging, ook maatregelen genomen om het gebied aantrekkelijker te maken voor recreanten.

GGOR		
Opgaven droge gebieden		ha
Opgaven natte gebieden		ha
<i>Maatregelen conform nog uit te werken GGOR methodiek</i>		
Wateroverlast (WB21)		
Opgaven oplossen knelpunten wateroverlast	197 - 409	ha
Opgave oplossen knelpunten woningen en gebouwen	24	stuks
<i>Maatregelen conform WB21 realisatiestrategie</i>		
<i>GGOR opgaven wordt in planperiode onderzocht</i>		
<i>WB21 totale opgave KRW opgave 2016-2021</i>		

V. SCHOON WATER

Waterkwaliteit en ecologie (WBP paragraaf 5.2)

Chemie

De parameter 'nutriënten' krijgt bij de Wold Aa een goede beoordeling. Dit oordeel is gebaseerd op de score van totaal fosfaat (P) en de score van totaal stikstof (N). Bij de overige relevante verontreinigende stoffen zijn geen overschrijdingen van de norm gemeten. Voor de prioritaire stoffen is dit nog de vraag aangezien de norm benedenstrooms in het Meppelerdiep wel wordt overschreden. Het is van belang te achterhalen of deze overschrijding ook plaatsvindt in de Wold Aa.

Biologie

De diversiteit aan *marcofauna* (kleine waterbeestjes) is relatief groot, maar toch algemeen van karakter. Er is wel een kokerjuffer aangetroffen, maar deze scoort niet hoog voor de Wold Aa. De Wold Aa heeft een relatief soortenrijke *watervegetatie*, maar de voorkomende soorten zijn van een algemeen karakter. Er is waterviolier aangetroffen, deze soort is kenmerkend voor oppervlaktewater waar kwel optreedt. Daarnaast komt het scheidfonteinkruid meer voor, deze soort is een kosmopoliet wat wil zeggen dat deze op alle continenten en alle klimaatgebieden te

vinden is. Omdat het fonteinkruid vaak drijvende bladeren heeft kan het goed gedijen in troebel water en is daarom bestand tegen eutrofiëring.

In de Wold Aa zijn 18 verschillende *vissoorten* waargenomen. De eurytope soorten domineren. Dit zijn soorten die zich in vele watertypen thuis voelen. De grootste bijdrage aan dit gilde wordt geleverd door de blankvoorn, brasem en baars. Slechts een 12% van de biomassa bestaat uit limnofiele soorten die gebonden zijn aan stilstaand water met een rijke begroeiing. In de Wold Aa komen nauwelijks stromingsminnende vissen voor die tot de rheofiele soorten behoren als de riviergrondel en de winde. Het totale visbestand is ten opzichte van 6 jaar geleden 25% afgenomen. Er zijn in beperkte mate maatregelen genomen welke de visstand bevorderen.

Opgaven en maatregelen

Waterberging Engelgaarde

Naast realisering van waterberging als doelstelling vanuit WB21 worden in het project Engelgaarde de kansen voor realisatie van KRW doelen meegenomen. Hiervoor wordt een vispassage gebouwd bij de stuw in de Wold Aa, worden natuurlijke oevers aangelegd en worden oude bochten van de Wold Aa weer met de huidige beek verbonden. Hierdoor wordt het gebied aantrekkelijker voor recreanten.

Waterkwaliteit en ecologie (KRW)		
Opgave verbeteren macrofauna	0,06	EKR
Opgave verbeteren overige waterflora	0,01	EKR
Opgave vis	0,02	EKR
Opgave fytoplankton	Nvt	EKR
<i>Maatregelen conform KRW-systematiek:</i>		
- hermeanderen	1	km
- natuurvriendelijk inrichten	3,5	km
- stuwen vispasseerbaar maken	3	Stuks

EKR = Ecologische Kwaliteits Ratio

VI. AFVALWATERKETEN

Het afvalwater uit de Wold Aa wordt gezuiverd in Meppel en Dieverbrug. Het gezuiverde water wordt ontvangen binnen de deelgebieden Drentse kanalen en Meppelerdiep, Oude vaart en Boezem Noordwest Overijssel.

Naast het dagelijks onderhoud en beheer zijn in de planperiode geen bijzondere investeringen in de afvalwaterketen voorzien in dit gebied.

VII. BIJLAGE KAART DEELGEBIED

De overzichtskaart van dit deelgebied is opgenomen in Bijlage 4. Onderdeel 6. Kaarten deelgebieden voormalig waterschap Reest en Wieden.